

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyaē bālakāṇḍē

॥ aṣṭādaśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ aṣṭādaśaḥ sargaḥ ॥

samāgatān bhūpālānṛṣyaśṛṅgaṃ ca visarjya sapatnīkasya
rājñāḥ svapuryāmāgamaṇaṃ
śrīrāmabharatalakṣmaṇaśatrughnānāṃ
janmasaṃskāraśīlaguṇānāṃ ca varṇanaṃ, rājñāḥ sabhāyāṃ
viśvāmitrasyāgamaṇaṃ satkāraśca

nirvṛttē tu kratau tasmin
hayamēdhē mahātmanaḥ |
pratiḡrhyāmarā bhāgān
pratiḡmuryathāgatam ॥ 1.18.1 ॥

samāptadīkṣāniyamaḥ
patnīgaṇasamanvitaḥ |
pravivēśa purīṃ rājā
sabhṛtyabalavāhanaḥ ॥ 1.18.2 ॥

yathārhaṃ pūjitāstēna
rājñā ca pṛthivīśvarāḥ |
muditāḥ prayayurdēśān
praṇamya munipuṅgavam ॥ 1.18.3 ॥

śrīmatāṃ gacchatāṃ tēṣāṃ
 svagṛhāṇi purāt tataḥ |
 balāni rājñāṃ śubhrāṇi
 prahr̥ṣṭāni cakāśirē || 1.18.4 ||

gatēṣu pṛthivīsēṣu
 rājā daśarathaḥ punaḥ |
 pravivēśa purīṃ śrīmān
 puraskṛtya dvijōttamān || 1.18.5 ||

sāntayā prayayau sārdha -
 mṛśyaśṛṅgaḥ supūjitaḥ |
 anvīyamānō rājñā'tha
 sānuyātrēṇa dhīmatā || 1.18.6 ||

ēvaṃ visṛjya tān sarvān
 rājā sampūrṇamānasaḥ |
 uvāsa sukhitastatra
 putrōtpattiṃ vicintayan || 1.18.7 ||

tatō yajñē samāptē tu
 ṛtūnāṃ ṣaṭ samatyayuh |
 tataśca dvādaśē māsē
 caitrē nāvamikē tithau || 1.18.8 ||

nakṣatrē'ditidaivatyē
 svōccasaṃsthēṣu pañcasu |
 grahēṣu karkaṭē lagnē
 vākpatāvindunā saha || 1.18.9 ||

prōdyamānē jagannāthaṃ
 sarvalōkanamaskṛtam |
 kausalyājanayad rāmaṃ
 divyalakṣaṇasaṃyutam || 1.18.10 ||

viṣṇōrardhaṃ mahābhāgaṃ
 putramaikṣvākunandanam |
 lōhitākṣaṃ mahābāhuṃ
 raktōṣṭhaṃ dundubhisvanam || 1.18.11 ||

kausalyā śuśubhē tēna
 putrēṇāmitatējasā |
 yathā varēṇa dēvānā -
 maditirvajrapāṇinā || 1.18.12 ||

bharatō nāma kaikēyyāṃ
 jajñē satyaparākramaḥ |
 sākṣād viṣṇōścaturbhāgaḥ
 sarvaiḥ samuditō guṇaiḥ || 1.18.13 ||

atha lakṣmaṇaśatrughnau
 sumitrājanayat sutau |
 vīrau sarvāstrakuśalau
 viṣṇōrardhasamanvitau || 1.18.14 ||

puṣyē jātastu bharatō
 mīnalagnē prasannadhīḥ |
 sārpē jātatau tu saumitrī
 kulīrē'bhyuditē ravau || 1.18.15 ||

rājñāḥ putrā mahātmāna -
 ścatvārō jajñirē pṛthak |
 guṇavantō'nurūpāśca
 rucyā prōṣṭhapadōpamāḥ || 1.18.16 ||

jaguḥ kalaṃ ca gandharvā
 nanṛtuścāpsarōgaṇāḥ |
 dēvadundubhayō nēduḥ
 puṣpavrṣṭiśca khāt patat || 1.18.17 ||

utsavaśca mahānāsī -
 dayōdhyāyāṃ janākulaḥ |
 rathyāśca janasambādḥā
 naṭanartakasaṅkulāḥ || 1.18.18 ||

gāyanaiśca virāviṇyō
 vādanaśca tathāparaiḥ |
 virējurvipulāstatra
 sarvaratnasamanvitāḥ || 1.18.19 ||

pradēyāṃśca dadau rājā
 sūtamāgadhavandinām |
 brāhmaṇēbhyō dadau vittam
 gōdhanāni sahasraśaḥ || 1.18.20 ||

atītyaikādaśāhaṃ tu
 nāmakarma tathākarōt |
 jyēṣṭham rāmaṃ mahātmānaṃ
 bhārataṃ kaikayīsutam || 1.18.21 ||

saumitriṃ lakṣmaṇamiti
 śatrughnamaparaṃ tathā |
 vasiṣṭhaḥ paramaprītō
 nāmāni kurutē tadā || 1.18.22 ||

brāhmaṇān bhōjayāmāsa
 pauraajānapadānapi |
 adadad brāhmaṇānāṃ ca
 ratnaughamamalaṃ bahu || 1.18.23 ||

tēṣāṃ janmakriyādīni
 sarvakarmāṇyakārayat |
 tēṣāṃ kēturiva jyēṣṭhō
 rāmō ratikaraḥ pituḥ || 1.18.24 ||

babhūva bhūyō bhūtānāṃ
 svayambhūriva sammataḥ |
 sarvē vēdavidāḥ śūrāḥ
 sarvē lōkahitē ratāḥ || 1.18.25 ||

sarvē jñānōpasampannāḥ
 sarvē samuditā guṇaiḥ |
 tēṣāmapi mahātējā
 rāmaḥ satyaparākramaḥ || 1.18.26 ||

iṣṭaḥ sarvasya lōkasya
 śasāṅka iva nirmalaḥ |
 gajaskandhē'svapṛṣṭhē ca
 rathacaryāsu sammataḥ || 1.18.27 ||

dhanurvēdē ca nirataḥ
 pituḥ śuśrūṣaṇē rataḥ |
 bālyāt prabhṛti susnigdhō
 lakṣmaṇō lakṣmivardhanaḥ || 1.18.28 ||

rāmasya lōkarāmasya
 bhrāturyēṣṭhasya nityaśaḥ |
 sarvapriyakarastasya
 rāmasyāpi śarīrataḥ || 1.18.29 ||

lakṣmaṇō lakṣmisampannō
 bahiḥprāṇa ivāparaḥ |
 na ca tēna vinā nidrāṃ
 labhatē puruṣōttamaḥ || 1.18.30 ||

mṛṣṭamannamupānīta -
 maśnāti na hi taṃ vinā |
 yadā hi hayamārūdhō
 mṛḡayāṃ yāti rāghavaḥ || 1.18.31 ||

athainaṃ pṛṣṭhatō'bhyēti
 sadhanuḥ paripālayan |
 bharatasyāpi śatrughnō
 lakṣmaṇāvarajō hi saḥ || 1.18.32 ||

prāṇaiḥ priyatarō nityaṃ
 tasya cāsīt tathā priyaḥ |
 sa caturbhirmahābhāgaiḥ
 putrairdaśarathaḥ priyaiḥ || 1.18.33 ||

babhūva paramaprītō
dēvairiva pitāmahaḥ |
tē yadā jñānasampannāḥ
sarvē samuditā guṇaiḥ || 1.18.34 ||

hrīmantāḥ kīrtimantaśca
sarvajñā dīrghadarśinaḥ |
tēṣāmēvamprabhāvāṇām
sarvēṣām dīptatējasām || 1.18.35 ||

pitā daśarathō hr̥ṣṭō
brahmā lōkādhipō yathā |
tē cāpi manujavyāghrā
vaidikādhyayanē ratāḥ || 1.18.36 ||

pitṛśuśrūṣaṇaratā
dhanurvēdē ca niṣṭhitāḥ |
atha rājā daśaratha -
stēṣām dārakriyām prati || 1.18.37 ||

cintayāmāsa dharmātmā
sōpādhyāyaḥ sabāndhavaḥ |
tasya cintayamānasya
mantrimadhyē mahātmanaḥ || 1.18.38 ||

abhyāgacchanmahātējā
viśvāmitrō mahāmuniḥ |
sa rājñō darśanākāṅkṣī
dvārādhyakṣānuvāca ha || 1.18.39 ||

śīghramākhyāta mām prāptaṃ
 kauśikaṃ gādhinaḥ sutam |
 tacchrutvā vacanaṃ tasya
 rājñō vēśma pradudruvuḥ || 1.18.40 ||

sambhrāntamanasaḥ sarvē
 tēna vākyēna cōditāḥ |
 tē gatvā rājabhavanaṃ
 viśvāmitramṛṣiṃ tadā || 1.18.41 ||

prāptamāvēdayāmāsu -
 rnrpāyēkṣvākavē tadā |
 tēśāṃ tad vacanaṃ śrutvā
 sapurōdhāḥ samāhitaḥ || 1.18.42 ||

pratyujjagāma saṃhaṣṭō
 brahmāṇamiva vāsavaḥ |
 sa dṛṣṭvā jvalitaṃ dīptyā
 tāpasaṃ saṃśitavratam || 1.18.43 ||

prahrṣṭavadanō rājā
 tatō'rghyamupahārayat |
 sa rājñāḥ pratigṛhyārghyaṃ
 śāstradrṣṭēna karmaṇā || 1.18.44 ||

kuśalaṃ cāvyayaṃ caiva
 paryapṛcchannarādhipam |
 purē kōśē janapadē
 bāndhavēṣu suhrṭsu ca || 1.18.45 ||

kuśalaṃ kauśikō rājñah
 paryapṛcchat sudhārmikah |
 api tē sannatāḥ sarvē
 sāmantaripavō jītāḥ || 1.18.46 ||

daivaṃ ca mānuṣaṃ caiva
 karma tē sādhanuṣṭhitam |
 vasiṣṭhaṃ ca samāgamyā
 kuśalaṃ munipuṅgavaḥ || 1.18.47 ||

ṛṣiṃśca tān yathānyāyaṃ
 mahābhāga uvāca ha |
 tē sarvē hr̥ṣṭamanasa -
 stasya rājñō nivēśanam || 1.18.48 ||

viviśuḥ pūjitāstēna
 niṣēduśca yathārhataḥ |
 atha hr̥ṣṭamanā rājā
 viśvāmitraṃ mahāmuniṃ || 1.18.49 ||

uvāca paramōdārō
 hr̥ṣṭastamabhipūjayan |
 yathāmṛtasya samprāpti -
 ryathā varṣamanūdakē || 1.18.50 ||

yathā sadṛśadārēṣu
 putrajanmāprajasya vai |
 praṇaṣṭasya yathā lābhō
 yathā harṣō mahōdayaḥ || 1.18.51 ||

tathaiivāgamaṇaṃ manyē
 svāgataṃ tē mahāmunē |
 kaṃ ca tē paramaṃ kāmaṃ
 karōmi kimu harṣitaḥ || 1.18.52 ||

pātrabhūtō'si mē brahman
 diṣṭyā prāptō'si mānada |
 adya mē saphalaṃ janma
 jīvitaṃ ca sujīvitam || 1.18.53 ||

yasmād viprēndramadrākṣaṃ
 suprabhātā niśā mama |
 pūrva rājarṣiśabdēna
 tapasā dyōtitaprabhaḥ || 1.18.54 ||

brahmarṣitvamanuprāptaḥ
 pūjyō'si bahudhā mayā |
 tadadbhutamabhūd vipra
 pavitraṃ paramaṃ mama || 1.18.55 ||

śubhakṣētragataścāhaṃ
 tava sandarśanāt prabhō |
 brūhi yat prārthitaṃ tubhyaṃ
 kāryamāgamaṇaṃ prati || 1.18.56 ||

icchāmyanugṛhītō'haṃ
 tvadartaṃ parivrddhayē |
 kāryasya na vimarśaṃ ca
 gantumarhasi suvrata || 1.18.57 ||

kartā cāhamasēṣēṇa

daivataṃ hi bhavān mama |

mama cāyamanuprāptō

mahānabhyudayō dvija |

tavāgamanajaḥ kṛtsnō

dharmas̄cānuttamō dvija || 1.18.58 ||

iti hṛdayasukhaṃ niśamya vākyaṃ

śrutisukhamātmavatā vinītamuktam |

prathitaguṇayaśā guṇairviśiṣṭaḥ

paramaṛṣiḥ paramaṃ jagāma harṣam || 1.18.59 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye

bālakāṇḍē aṣṭādaśaḥ sargaḥ ||